

С Т А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Соня Александрова Алексиева
Нов български университет, Департамент „Администрация и управление”
Научна специалност „Икономика и управление (туризъм)”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Световно стопанство и МИО (теория на МИО)” в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Ивет Георгиева Тилева

Тема на дисертационния труд: „Икономическата психология като фактор в международните икономически отношения“

Научен ръководител: доц. д-р Даниел Данов

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 220/3.02.2020 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Международни икономически отношения и бизнес”, факултет „Международна икономика и политика” на УНСС по научна специалност „Световно стопанство и МИО (теория на МИО)” съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 993/09.05.2016 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода април 2016 г. – декември 2019 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е посветен на сложната тема за икономическата психология като фактор в международните икономически отношения (МИО). Нейната актуалност се обуславя от нарастващото влияние на психологията в икономическите процеси в контекста на динамичната промяна на съвременната икономическа система. Развитието на МИО е подложено на постоянно действащи психологически фактори,

което налага практическо приложение на инструментариума на икономическата психология.

Дисертационният труд има ясно дефинирани обект и предмет на изследване. Обект на дисертационния труд е икономическата психология и нейното приложение в системата на МИО. Предметът на анализа представлява процесът за вземане на решение при отделни форми на МИО, управляван посредством психологически инструменти. Основна цел на научния труд е да допринесе за разбирането на икономическата психология и разликата между нейните направления, от една страна, и от друга – целта на дисертацията е да представи ролята на психологическите процеси и фактори в съвременната международна икономическа система. Целта е конкретизирана в точно формулираните пет съществени изследователски задачи.

Обемът на дисертационния труд е 196 с. като основният текст е 172 г., структуриран съответно в: увод, изложение в три глави и заключение. Списъкът на използваната литература е 10 с. и приложенията - 10 с. В изследването са включени 12 таблици, 7 графики, 13 фигури и 4 таблични оферти. Посочената литература включва монографии, научни статии, периодични издания, информация от международни изследвания, фирмени уебсайтове и др. От използваните 156 източника съответно – 31 са на кирилица, 125 на латиница, между които и многобройни интернет източници. Прави впечатление обстойно проучената и използвана литература, както и разнообразието на информационните източници по темата на дисертационния труд, които са добросъвестно използвани и коректно цитирани.

В рамките на съдържанието, представеният обем на дисертационния труд дава възможност за задълбочено и изчерпателно представяне на основните идеи, анализи и изводи на авторката. В контекста на интердисциплинарния характер на изследването и разнообразието от форми на МИО, са изведени конкретните ограничения на изследването. Стилът на изложението е на научно равнище и се характеризира с правилно използване на икономическата терминология.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

За целите на дисертацията е приложен интердисциплинарен подход. Използвани са различни общовалидни методи за теоретичната част от изследването като: анализ и синтез, обобщение, сравнителен анализ, индукция и дедукция. Практическата част от дисертацията се базира основно на методи за моделиране и логически причинно-следствени връзки. За целта на експерименталното проучване е събрана първична

информация от проведеното от автора анкетно проучване, на базата на което са изведени конкретни заключения.

Авторът изследва българската строителна медия „Градът Медиа Груп“ и провежда анкетно проучване сред три международни компании в строителния сектор (гръцка, чешка и италианска), подбрани спрямо различни географски региони на Европа. В рамките на фокуса на изследването, с акцент върху търговските сделки и комуникациите, трябва да се подчертаят богатите теоретични и практически познания на докторантът за управлението на бизнеса, фирмената култура, както и в сферата на комуникациите и в частност – на бизнес комуникациите.

Структурирането на съдържанието на дисертационния труд доказва как се постига поставената научна цел и изпълнението на изследователските задачи. Последователно в трите глави може да се проследи корелацията между изследваната от дисертационния труд проблематика и изводите, рефлектиращи върху значението на икономическата психология. В глава I *Генезис и развитие на научните направления, свързани с икономикс, психология и икономическа психология* в теоретичен план се анализира ключовото място на икономикса и психологията с цел доказване на мястото на икономическата психология в икономиката.

В глава II *Еволюционни етапи при изучаването на процеса за вземане на решение в икономиката. Практически аспекти* се изследва процесът за вземане на решение като се конкретизират и обобщават основните проблеми, свързани с този процес в икономически план. Представени и анализирани са подробно различните теоретични концепции на водещи учени, изследвали във времето процеса за вземане на решение в икономиката. В глава III *Специфики на процеса за вземане на решение при определени форми на МИО. Емпиричен анализ* заедно с конкретните резултатите от изследването, се представя протичането на процеса за вземане на решение в МИО в практически план. Емпиричната част на изследването се фокусира върху две основни форми на МИО (международната търговия и международните финанси), които позволяват най-голяма възможност за влияние в процеса за вземане на решение.

Въз основа на задълбочени теоретични познания и анализиране на практиката чрез конкретни казуси, авторът доказва своята основна изследователска теза. Направеното проучване и систематизирането на проблемите, извеждат ролята и значението на икономическата психология в МИО. Разработването на дисертационния труд въз основа на конкретни казуси/примери надгражда прагматичността на поставената основна цел. Тя е защитена с правилен терминологичен апарат, с подчертана логика на

изложението и използване на прецизен научен език.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд съдържа посочените в автореферата (с. 38) три научно-приложни приноса, които подкрепят безспорните му научни достойнства.

Първо, обогатява слабо изследваната, не само у нас, но и от чуждестранните учени тема на дисертационния труд. Изследването съдържа богата проучена, обобщена и синтезирана, но и обемна теоретична информация, която представя същността на икономическата психология. В този контекст, са приноси, както предоставянето на ясно разбиране за икономическата психология и ролята ѝ в МИО, така и представяне на първия научен труд на икономист в сферата на икономическата психология.

Второ, въведен е нов научен термин „психологическа ергодичност“ и създаване на нова парадигма за ергодичността в международната икономическа система.

Трето, посредством въведената идея за скритата емоционалност (заложена в част от отговорите на анкетното проучване), се потвърждава основната теза за наличие на съотношение между „рационалност“ и „емоционалност“ в търговските решения от международния бизнес. Авторът доказва, че при определени условия и форми на МИО емоционалността се явява доминиращ фактор с кумулативен ефект върху бизнеса и влияе върху избора и с осъзнат, и с несъзнаван характер.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът прилага четири публикации по темата на дисертацията с общ обем 52 с. в престижни научни издания. Представените самостоятелни публикации доказват реални резултати от разработването на дисертационния труд и му осигуряват достатъчна публичност.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е в обем от 39 с. и коректно резюмира съдържанието на основните структурни части на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Изследването би спечелило, ако се проучи влиянието на межкултурните различия при бизнес комуникациите в контекста на търговските сделки и в процеса на взимане на решения, което ще обогати подтемата за

емоциите като фактор, влияещ на процеса за вземане на решение (с. 103-105). Препоръчвам в бъдеще темата на дисертационния труд да се разшири и да прерасне в монография, поради изключителната актуалност на изследването и неговия приносен характер като едно от първите проучвания у нас на тази тема.

Имам една техническа забележка във връзка със стандарта за представяне на използваните източници, които трябва да се подредят и номерират, съответно първо: източниците на кирилица, след това – на латиница, накрая – използваните нормативни актове и интернет сайтове.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за неговото прилагане. Дисертационният труд е пример за оригинален авторов подход по темата и задълбочената и самостоятелната работа по нея доказва неговите достойнства. Факт е значимостта на темата, нейната актуалност и приносните резултати на докторанта.

Всичко това ми дава основания категорично да дам своята положителна оценка на дисертацията на тема „Икономическата психология като фактор в международните икономически отношения“ и да предложа на уважаемите членове на научното жури да бъде присъдена на Ивет Георгиева Тилева ОНС „доктор“ по научната специалност „Световно стопанство и МИО (теория на МИО)“.

14.02.2020 г.
София

Подпис:
(доц. д-р Соня Алексиева)